

**ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΤΕΩΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
κ. ΓΙΑΝΝΑΚΗ Λ. ΟΜΗΡΟΥ
ΣΤΟ 40^ο ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ Γ΄**

**ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΚΥΚΚΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 30 ΙΟΥΛΙΟΥ 2017 - ΩΡΑ 8.30 Π.Μ.**

Κύριε Πρόεδρε,
Μακαριότητα
Ελληνίδες και Έλληνες,

Βαριά η ευθύνη και δύσκολο το χρέος που επωμίσθηκα για να απευθύνω το λόγο στο 40^ο Μνημόσυνο του μεγάλου ηγέτη του λαού μας, του Εθνάρχη Μακαρίου.

Γιατί, η επιμνημόσυνος αναφορά σε μια αποστράπτουσα προσωπικότητα που τίμησε την Κύπρο, τον Ελληνισμό και την Εκκλησία, που λάμπρυνε και κόσμησε την Προεδρία της Δημοκρατίας και που την κατέστησε αγωνιστική έπαλξη, δεν είναι εύκολο καθήκον. Και τα λόγια μοιάζουν φτωχά και ανήμπορα, να περιγράψουν το ανάστημα και τις διαστάσεις της προσωπικότητας και της προσφοράς του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου.

Και δηλώνω αδύναμος να απαριθμήσω τις αρετές και να καταγράψω την κορυφαία και πολυσήμαντη συμβολή του στους αγώνες και τις προσπάθειες του Κυπριακού Ελληνισμού για ελευθερία, για απόκρουση των δόλιων ενεργειών υπονόμευσης της Κυπριακής Δημοκρατίας αλλά και για την προώθηση του οράματος τερματισμού της τουρκικής κατοχής και μιας λύσης στο Κυπριακό που θα διασφαλίζει τη φυσική και εθνική επιβίωση του Κυπριακού Ελληνισμού, τη διαφύλαξη της Κυπριακής Δημοκρατίας και την ειρηνική συνύπαρξη Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων σε ένα ελεύθερο και δημοκρατικό κράτος.

Και είναι ακόμα βαριά η ευθύνη και δύσκολο το χρέος αναφοράς στο Μακάριο, γιατί το καθήκον μας είναι να καταθέτουμε και τον απολογισμό πεπραγμένων, για τα επιτεύγματα και τις παραλείψεις μας, σε αυτόν που εκδαπάνησε ολόκληρη τη ζωή του ως συνεχή προσφορά και θυσία για την Κύπρο.

Όμως, ο απολογισμός είναι προφανώς ελλειμματικός, γιατί στην Κύπρο της συνεχιζόμενης τουρκικής κατοχής, της αντίστασης στην προδοσία και το έγκλημα του 1974, τα μηνύματα δεν είναι αυτά που θα έπρεπε να είναι.

Υπό τη βαριά σκιά της απουσίας του Μακαρίου, πώς να αρθρώσουμε το λόγο χωρίς τον κίνδυνο του υποκριτικού εκπεσμού και μιας επιφανειακής και επιδερμικής αναφοράς, όταν η Κύπρος βρίσκεται ακόμα διχοτομημένη, με πρόσφυγες, αγνοούμενους, με εγκλωβισμένους. Πώς θα απευθυνθούμε στο Μακάριο με την Κερύνεια, την Αμμόχωστο και τη Μόρφου κατεχόμενες, με τα ιερά και τα όσια μας καταπατημένα από τον κατοχικό στρατό και με τους

πρόσφυγες να φεύγουν από τη ζωή με τον αβάστακτο καημό του γυρισμού; Και τι αναφορά θα του δώσουμε όταν για μια ακόμα φορά εγκυμονούνται κίνδυνοι λύσης δύο συνιδρυτικών κρατών, με «πλειοψηφίες πληθυσμού και γης» και με παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών, με κήρυξη της λύσης ως πρωτογενούς δικαίου για να αποτραπεί η εφαρμογή του ευρωπαϊκού κεκτημένου, με συνέχιση παρουσίας στρατευμάτων, επεμβατικών δικαιωμάτων και του βαθύτατου αναχρονισμού των εγγυήσεων του 1960. Αλλά και με εξαγγελία δόλιων ενεργειών για περαιτέρω εμπέδωση της κατοχής με νέα τετελεσμένα

Αλλά εδώ, παρεμβαίνει ο ποιητής. Γράφει λοιπόν, ο Νίκος Κρανιδιώτης στο ποίημα του «Κερύνεια» το 1986.

« Πώς θες να πάμε,
 Που ορθώνεται τώρα μπροστά μας
 Η ματωμένη σημαία;
 Πώς θες να πάμε τώρα
 Σε αυτή τη σπαρμένη με κόκκαλα γη της πατρίδας
 Χωρίς μια πικρή – πικρή μεταμέλεια
 Μια προσευχή εκδίκησης,
 Χωρίς τα δίκαια άρματα της οργής και της νέμεσης»;

Η χρονική απόσταση από τη βιολογική απουσία του Μακάριου, αναδεικνύει ακόμα πιο έντονα το μέγεθος της προσωπικότητας του, προβάλλει πιο επιτακτικά τις εθνικές και πολιτικές του υποθήκες, επιβεβαιώνει τις εκτιμήσεις, τις θέσεις και τις προβλέψεις του και δικαιώνει τους οραματισμούς του.

Υπό αυτή την έννοια ο Μακάριος, υπήρξε μια προσωπικότητα η οποία δια της μνήμης εξουδετερώνει τον χρόνο και το θάνατο. Τα τεκμήρια της αθανασίας του, δηλαδή της καταγραφής του στη συλλογική συνείδηση, υπήρξαν τα έργα και οι ημέρες του. Οι αγώνες και οι αγωνίες του. Η σχέση του με τους πολλούς που συγκρότησαν το δημόσιο χώρο του. Η σχέση του με τον κόσμο και την ιστορία. Με την Κύπρο, την Ελλάδα, τα ανταποικιακά κινήματα, τον κόσμο με την ορθοδοξία, με την έννοια της πολιτικής. Με τον αγώνα αποτίναξης του αποικιοκρατικού ζυγού, της διάσωσης της Κυπριακής Δημοκρατίας από την τουρκική απόπειρα κατάλυσης της το 1963-64, της εθνικής τραγωδία του 1974, της αντίστασης σε επιβολή απαράδεκτων και αντεθνικών λύσεων.

Σαράντα χρόνια από το θάνατο του Μακαρίου. Τι να πούμε και τι να παραλείψουμε σε αυτή την ετήσια ρωγμή του χρόνου; Τη μεγάλη του μαρτυρική πορεία για την ελευθερία και την προκοπή του λαού μας; Το παγκόσμιο κύρος του και το διεθνές του εκτόπισμα που κατέστησε την Κύπρο γνωστή σε ολόκληρη την ανθρωπότητα; Και πώς να διαγράψουμε την απόπειρα διαγραφής της μνήμης, της παραχάραξης της αλήθειας και της πραγματικής ιστορίας; Σαράντα χρόνια από το θάνατο του Μακαρίου, επιχειρούνται παραμορφώσεις και στρεβλώσεις σε ό,τι αφορά τις αρχές, τις αξίες και τις πολιτικές στις οποίες πίστευε και τις οποίες υπηρέτησε σε όλη τη διάρκεια της μαρτυρικής του πορείας, επικεφαλής του κυπριακού λαού. Τι να πούμε και τι να παραλείψουμε, όταν κυριαρχούν οι μισές αλήθειες και οι μεγάλες αλήθειες χάνονται;

Σαράντα χρόνια από το θάνατο του Μακαρίου. Και η ενότητα είναι απολύτως αναγκαία. Η εθνική λαϊκή συστράτευση και συμπόρευση, είναι όρος

επιβίωσης του λαού και της πατρίδας. Με εθνική λαϊκή ενότητα που πρέπει να οικοδομείται, όχι με τη διαγραφή των εθνικών υποθηκών του Μακάριου και με την παραχάραξη και διαστρέβλωση των πολιτικών του, αλλά με τη διαφύλαξη της αλήθειας.

Ο Μακάριος, με τους σταθερούς στόχους, την ευέλικτη στρατηγική, τον αγωνιστικό ρεαλισμό αλλά και με το παγκόσμιο κύρος και τη συντριπτική υποστήριξη της τεράστιας πλειοψηφίας του Κυπριακού Ελληνισμού, υπήρξε ηγέτης που σφράγισε ανεξίτηλα την ιστορική πορεία της Κύπρου.

Ενώ ξεκίνησε σαν ένας φλογερός επαναστάτης, χωρίς τη μετέπειτα αποκτηθείσα πολιτική ωριμότητα και πείρα, εξελίχθηκε σε μια παγκόσμιας εμβέλειας πολιτική φυσιογνωμία που τοποθετούσε την Κύπρο, στο προσκήνιο των διεθνών εξελίξεων. Ο Μακάριος, ως νέος, εμπνευσμένος με τις ελληνικές παραδόσεις, τίμησε τον τίτλο της Εθναρχίας και ηγήθηκε πολιτικά του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-59 που δεν οδήγησε μεν στα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, όμως έθεσε τέρμα στην αποικιοκρατία και υπήρξε η απαρχή της ανεξαρτησίας. Μιας ανεξαρτησίας δυστυχώς ελλειμματικής, με δοτό Σύνταγμα, που ενσωμάτωνε πρόνοιες που το καθιστούσαν μη λειτουργικό με τα αδιέξοδα αναπόφευκτα.

Η Μεγάλη Βρετανία, στην προσπάθεια της να συντηρήσει πολιτική και στρατιωτική παρουσία στην Κύπρο, πρώτα ενέπλεξε την Τουρκία με την τριμερή για να αξιοποιήσει αρνητικά τους Τ/Κ και τέλος επέβαλε ένα μη λειτουργικό σύνταγμα. Ο Μακάριος, σε μια προσπάθεια αποφυγής αδιεξόδων και κρίσεων, πρότεινε τα δεκατρία σημεία. Είναι παραλογισμός, να θεωρούνται οι προτάσεις αυτές ως έναυσμα για τις καλούμενες

διακοινοτικές ταραχές. Γιατί από πότε προτάσεις, αντί να οδηγούν σε διάλογο, οδηγούν σε κρίση; Άλλωστε, είναι γνωστή και ιστορικά αποδεδειγμένη η προπαρασκευή της Τουρκίας να οδηγήσει στην κατάλυση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο ίδιος ο τότε Γ.Γ. του ΟΗΕ, Ου Θάντ, χαρακτήρισε τα γεγονότα ως προσπάθεια υλοποίησης της πάγιας τουρκικής πολιτικής. Ο δε, Γκάλο Πλάζα, στην Έκθεση του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας για τα τότε γεγονότα, αναφέρει ότι ο στόχος της Τουρκίας ήταν ο βίαιος διαχωρισμός και η διχοτόμηση.

Ο Μακάριος, απαντά σε όλους εκείνους που διατυπώνουν απόψεις που συνδέουν τα τότε γεγονότα, που ξεκίνησαν με αποκλειστική υπαιτιότητα της Άγκυρας, με δήθεν συνευθύνη της ελληνικής κοινότητας. Ιδού τι αναφέρει σε επιστολή του, ημερομηνίας 1.3.1964, προς τον τότε Πρωθυπουργό της Ελλάδας Γεώργιο Παπανδρέου:

«Αλλ' ενώ ανέμενον την απάντησιν της Τουρκοκυπριακής ηγεσίας στις γνωστές προτάσεις για συνταγματικές μεταβολές, εξετυλίχθησαν αιματηρά επεισόδια εν Λευκωσία, τα οποία μετά τινος ημέρας επεξετάθησαν και εις άλλας περιοχάς της νήσου.

Πιστεύω ακραδάντως, ότι την ευθύνην δια τα τραγικά ταύτα γεγονότα και την όλην δυσάρεστον κατάστασιν, φέρει εξ ολοκλήρου η Τουρκοκυπριακή πλευρά. Είναι αληθές, ότι οι Έλληνες της Κύπρου και η ηγεσία των, προέβαινον από καιρού εις δυναμικήν προπαρασκευήν, δια να είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν τυχόν ένοπλον επίθεσιν υπό των Τουρκοκυπρίων, δια τους οποίους εγνωρίζομεν ότι εισήγον όπλα εκ Τουρκίας και εξεπαίδευον στρατιωτικώς πολλά μέλη της κοινότητος

των. Από ελληνικής όμως πλευράς, παρά την δυναμική δια παν ενδεχόμενον προπαρασκευήν, ούτε σκέψις εγένετο, ούτε οιαδήποτε πρόθεσις υπήρχε δι' επίθεσιν κατά των Τούρκων. Ο αγών επεβλήθη. Ευρέθημεν υποχρεωμένοι να χρησιμοποιήσωμεν κατά της ενόπλου βίας το ίδιον μέσον».

Η αποτυχία διάλυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1963-64, οδήγησε στην εσωτερική υπονόμευση από την Πέμπτη φάλαγγα των παρανόμων της ΕΟΚΑ Β' και στη συνωμοσία του 1974. Από τα αποκαλυφθέντα έγγραφα διαφαίνεται ότι στόχος ήταν ένα πραξικόπημα, η δολοφονία του Μακαρίου, η εισβολή, ο βίαιος εθνοτικός και γεωγραφικός διαχωρισμός και η επιβολή μιας πολιτικής εξουσίας, πρόθυμης να νομιμοποιήσει τα τετελεσμένα του δίδυμου εγκλήματος.

Η σωτηρία του Μακαρίου και η επιστροφή του στην Κύπρο, διαφοροποίησε μεν τα αρχικά σχέδια, αλλά δεν απέφυγε την ενθοκάθαρση και την de facto διχοτόμηση από τις τουρκικές κατοχικές δυνάμεις. Ο Μακάριος σε μια προσπάθεια να οδηγήσει σε μια βιώσιμη λύση, άρχισε το διακοινοτικό διάλογο. Στη συνέχεια, διαπίστωσε το αδιέξοδο. Στην τελευταία δραματική του ομιλία στην πλατεία Ελευθερίας, διακήρυξε ότι ο διακοινοτικός διάλογος χρησιμοποιείται ως άλλοθι από την Τουρκία και ότι υπερέβημεν τα όρια ασφάλειας σε υποχωρήσεις.

Εις διάψευσιν των ισχυρισμών ότι πολλοί των μετέπειτα ελλειμματικών χειρισμών, οφείλονται στο Μακάριο, υπάρχουν αδιάψευστες οι θέσεις του, οι δηλώσεις του, ο βίος και η πολιτεία του. Από νωρίς αναλύει με πολιτική σοφία

τις διεθνείς εξελίξεις και θέτει τα προβλήματα και την προοπτική επίλυσής τους στη βάση αρχών.

Στην ομιλία του στη Διάσκεψη Κορυφής των Αδεσμεύτων το 1961, στο Βελιγράδι, αναφέρει χαρακτηριστικά:

«Η ειρήνη, τότε μόνον είναι ασφαλής, όταν δεν στηρίζεται απλώς επί της ισχύος των όπλων και της ισορροπίας των δυνάμεων, αλλ' επί της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της αυτοδιαθέσεως».

«Δεν αποφεύγονται, αλλά πολλαπλασιάζονται οι κίνδυνοι, οσάκις εφαρμόζονται συμβιβαστικά λύσεις, μη βασιζόμενα επί αρχών. Ο συμβιβασμός, δύναται να επιτύχει αναβολήν, αλλά η αναβολή αποτελεί υποθήκευσιν του μέλλοντος».

Αυτό που αναδεικνύεται ως το κορυφαίο διαχρονικό χαρακτηριστικό του Μακάριου, είναι η αγωνιστική του στάση κατά της αποικιοκρατικής δουλείας, ενάντια στις εξωτερικές πιέσεις, ενάντια στη χούντα και την εσωτερική συνομωσία και κατά της προσαρμογής στην τουρκική κατοχή. Θεμελιακή του υποθήκη παραμένει, **«ότι δεν θα ξεγράψουμε καμιά γωνιά της κυπριακής γης, ότι κανενός πρόσφυγα δεν θα διαγράψουμε το δικαίωμα επιστροφής».**

Τα λόγια του Μακάριου, λίγες μόνο εβδομάδες πριν από το θάνατο του, περιγράφουν ανάγλυφα τη θεώρηση του για τη λύση του Κυπριακού και τα όρια των υποχωρήσεων: **«Η Ελληνοκυπριακή πλευρά, δεν έχει περιθώρια άλλων υποχωρήσεων γιατί έκαμεν ήδη πολλές και έφθασε**

σε όρια που δεν μπορεί να υπερβεί. Και επομένως, οι πολιτικές συνταγές ή συμβουλές περί αμοιβαίων υποχωρήσεων δεν πρέπει να απευθύνονται προς τους Έλληνες Κυπρίους. Υποχωρήσεις πρέπει να ζητούνται μονάχα από την τουρκική πλευρά, αν υποχώρηση μπορεί να ονομασθεί, στην περίπτωση αυτή, η επιστροφή κατακτηθέντων δια στρατιωτικής βίας».

Και απαντώντας ο Μακάριος σε όσους συμβούλευαν ρεαλιστική δήθεν αποδοχή των τετελεσμένων, διακήρυξε στο Όμοδος, το 1975: «Πιθανώς να λεχθεί ότι υπάρχουν σήμερα εν Κύπρω τετελεσμένα γεγονότα, τα οποία δεν απογίνονται και δεν ανατρέπονται. Και δεν πρέπει τούτα να παραγνωρίζονται. Δεν παραγνωρίζομεν, αλλά δεν αναγνωρίζομεν και δεν αποδεχόμεθα και δε νομιμοποιούμεν δια της υπογραφής μας τετελεσμένα γεγονότα».

Στο συλλαλητήριο της 20^{ης} Ιουλίου 1976 προσέθετε: «Η μόνη προσφερόμενη σύντομος λύσις, είναι η αναγνώρισις και αποδοχή της «ντε φάκτο» καταστάσεως. Ποία όμως, η ωφέλεια εκ της τοιαύτης συντομίας; Μήπως δια να αποφευχθεί η τουρκοποίησης των κατεχομένων εδαφών; Αλλά, θα γίνει τότε τη συγκαταθέσει και δια της υπογραφής μας. Μήπως δια να αισθανώμεθα ασφαλείς εις το υπόλοιπον τμήμα της νήσου; Πιστεύω, αντιθέτως, ότι η νομιμοποίησης των τετελεσμένων γεγονότων θα διεγείρει την τουρκικήν βουλιμίαν και θα ενθαρρύνει τα επεκτατικά σχέδια της Τουρκίας εις την Κύπρον».

Και με διάγνωση της ταύτισης κινδύνων από τον τουρκικό επεκτατισμό με τον ευρύτερο Ελληνισμό και προβλέποντας την εκδήλωση των θρασύτατων τουρκικών αξιώσεων, προχώrouσε στην επισήμανση: **«Και τοιαύται εξελίξεις εις την Κύπρον θα έχουν επακόλουθο και εις εκτός Κύπρου χώρους, όπου πετρελαιοφόροι υφαλοκρηπίδες και τουρκικαί μειονότητες, δίδουν εις την Τουρκίαν προσχήματα επεκτατικής πολιτικής»**. Κάτι που σήμερα αφορά και την ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας την οποία η Τουρκία επιβουλεύεται κατά κατάφορη παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου.

Κύριε Πρόεδρε,
Μακαριότατε,

Σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, οφείλουμε να στραφούμε προς το Θρονί. Η σημερινή κρίσιμη εθνική συγκυρία, απαιτεί αξιοποίηση του βασικού διαχρονικού μηνύματος του Μακαρίου που υπήρξε η εμμονή σε στόχους και αρχές, με ανάλογη τακτική που ωστόσο δεν αναιρεί τις βασικές εθνικές επιδιώξεις.

Η τιμή στο Μακάριο δεν μπορεί να εξαντλείται σε επιμνημόσυνες δεήσεις και επετειακούς λόγους. Απότιση τιμής στη μνήμη του μεγάλου ηγέτη, σημαίνει να αντλούμε παράδειγμα από την αγωνιστική του πορεία και να σηκώνουμε με σεβασμό την κιβωτό με τις εντολές του. Χρέος μας να επιμείνουμε σε λύση που να εγγυάται την ενότητα κράτους και χώρου, την απομάκρυνση των στρατευμάτων και των εποίκων, την κατάργηση των αναχρονιστικών εγγυήσεων και τη διασφάλιση των βασικών ελευθεριών και δικαιωμάτων του συνόλου του λαού.

Σαράντα τρία χρόνια από την εθνική τραγωδία του 1974, το καθήκον μας είναι να παραμείνουμε σε εγρήγορση και κινητοποίηση σε όλη την κλίμακα του Ελληνισμού για τη διασφάλιση των αναπαλλοτριωτων δικαιωμάτων της πατρίδας και του λαού μας. Δεν είμαστε ούτε αρνητικοί, ούτε απορριπτικοί. Αλλά με σαφήνεια πρέπει να δώσουμε το μήνυμα, ότι δεν πρόκειται να συναινέσουμε σε εθνικό αυτοχειρισμό.

Πέραν της αποτίμησης της διαπραγματευτικής διαδικασίας των τελευταίων δύο χρόνων, εκείνο που πρέπει με ρεαλισμό να διαπιστώσουμε είναι ότι το κηρυχθέν αδιέξοδο στο Κραν Μοντάνα, έκλεισε ταυτόχρονα και ένα ιστορικό κύκλο 43 ολόκληρων χρόνων. Είναι η ώρα, με ψυχραιμία, νηφαλιότητα αλλά και αποφασιστικότητα να προχωρήσουμε σε μια αξιολόγηση της πορείας όλων αυτών των δεκαετιών, να διαβουλευθούμε συλλογικά, να διευρύνουμε τον αναγκαίο διάλογο και να θέσουμε σε πανεθνική κλίμακα την αναγκαία διαβούλευση. Δίνοντας ταυτόχρονα το μήνυμα ότι δεν συμβιβάζομαστε με την κατοχή και τη διχοτόμηση. Ότι θα συνεχίσουμε τον αγώνα για Κύπρο ελεύθερη, χωρίς κατοχικά στρατεύματα, εγγυητές και κηδεμόνες.

Να ανακτήσουμε την αναγκαία αυτοπεποίθηση για να περάσουμε σε κινήσεις, πρωτοβουλίες και δράσεις. Να απαντήσουμε στο κρίσιμο ερώτημα, «τί κάνουμε μετά το ναυάγιο της Ελβετίας».

Η πρόκληση είναι για όλους μεγάλη και οι ευθύνες ιστορικές.

Τα καθήκοντα μας είναι σαφή:

1. Θα πρέπει αποφασιστικά να προτάσσουμε και να προβάλλουμε την εμμονή μας σε ορθή, δίκαιη και δημοκρατική λύση. Με προσήλωση στα

ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, την ορθή ερμηνεία των συμφωνιών υψηλού επιπέδου και με συναντίληψη ως προς το περιεχόμενο της λύσης, στη βάση της ομόφωνης απόφασης του Εθνικού Συμβουλίου του Σεπτεμβρίου του 2009.

2. Οι πολιτικοί και διπλωματικοί σχεδιασμοί, οι ενέργειες και οι πρωτοβουλίες μας, πρέπει να κινούνται στη λογική της απόκρουσης κάθε προσπάθειας αναγνώρισης του ψευδοκράτους, απόσχισης ή ενσωμάτωσης με την Τουρκία των κατεχομένων. Η διαφύλαξη της Κυπριακής Δημοκρατίας ως θώρακα και ασπίδα της κρατικής μας οντότητας πρέπει να αποτελεί αδιάλειπτη, αδιαπραγμάτευτη και κορυφαία προτεραιότητα.
3. Θα πρέπει να επιδιωχθεί η πιο ενεργός εμπλοκή της Ε.Ε. στις διαδικασίες και προσπάθειες για επίτευξη λύσης. Η μέχρι τώρα στάση και εμπλοκή της Ε.Ε. δεν μπορεί να θεωρείται ικανοποιητική. Δεν μπορεί η Ε.Ε. να ανέχεται την κατοχή ευρωπαϊκών εδαφών, ούτε να σιωπά στις εξωφρενικές τουρκικές αξιώσεις για εγγυήσεις, επεμβατικά δικαιώματα και παραμονή στρατευμάτων μετά τη λύση του Κυπριακού. Όπως είναι και αξιοθρήνητο το γεγονός ότι ο εντεταλμένος Ειδικός Αντιπρόσωπος του Γ.Γ. του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στο Κυπριακό, όχι απλώς ακολουθεί πολιτική ίσων αποστάσεων μεταξύ θύματος και θύτη, αλλά επιδίδεται και σε ενέργειες εξωραϊσμού των θέσεων της κατοχικής Τουρκίας. Το Συμβούλιο Ασφαλείας που είναι ο εντολέας των δράσεων και των πρωτοβουλιών του Διεθνούς Οργανισμού οφείλει να παρέμβει.

4. Η προσδοκώμενη αξιοποίηση της Κύπρου ως γεωστρατηγικού κόμβου, ως ακραίου φυλακίου και ως γέφυρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τη Μέση Ανατολή και την Αφρική προϋποθέτει τη στοιχειώδη παρουσία πολυεπίπεδων σχέσεων Ελλάδας και Κύπρου με τις χώρες της περιοχής και, βεβαίως, τη στοιχειώδη διαφύλαξη του Κυπριακού Κράτους και την ύπαρξη του ως συντεταγμένης οντότητας ισχύος. Οικονομικά και αμυντικά. Η αξιοποίηση του υποθαλάσσιου πλούτου της Κυπριακής Δημοκρατίας πρέπει αποφασιστικά και αδιαπραγμάτευτα να συνεχιστεί.
5. Η αποτροπή επιβολής των τουρκικών απαιτήσεων για ευρωπαϊκές ελευθερίες σε τούρκους υπηκόους στην Κύπρο και η ανάδειξη διεθνώς του απαράδεκτου των εγγυήσεων και παρουσίας τουρκικού στρατού μετά τη λύση.
6. Η παρεμπόδιση προώθησης συνομοσπονδιακής λύσης με το ψευδώνυμο της ομοσπονδίας, που θα είναι ότι χειρότερο για τον Κυπριακό λαό, Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους, αφού όχι μόνο θα οδηγήσει σε μόνιμο διαχωρισμό και απορρόφηση – εξαφάνιση της Τ/Κ κοινότητας, αλλά θα εξασφαλίσει στην Τουρκία μόνιμη επικυριαρχία σε όλο τον Κυπριακό χώρο.

Κύριε Πρόεδρε,
Μακαριότατε,

Από αυτό το 40^ο μνημόσυνο του Μακάριου, απ' εδώ στην Παναγία του Κύκκου θα πρέπει να φύγει το μήνυμα ότι μέσα στη δίνη και τις θύελλες του

αγώνα της πολιτικής και εθνικής επιβίωσης στην Κύπρο, θα συνεχίσει να ακούγεται «βαριά η φωνή σαν το περπάτημα καματερού, εκεί στις φλέβες τ' ουρανού, στο κύλισμα της θάλασσας» μαζί με τη φωνή του Σεφέρη και του Μακρυγιάννη:

« Η γης δεν έχει κρικέλια
για να την πάρουν στον ώμο και να φύγουν
μήτε μπορούν, όσο κι αν είναι διψασμένοι
να γλυκάνουν το πέλαγο με νερό μισό δράμι»

Αυτοί που καταπατούν εδώ και 43 χρόνια τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Κύπρο και παραβιάζουν τα ψηφίσματα του ΟΗΕ και το Διεθνές Δίκαιο, πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι από τα χρόνια του Αισχύλου,

« ο μαντατοφόρος τρέχει
κι 'όσο μακρύς και αν είναι ο δρόμος του θα φέρει
σ' αυτούς που γύρευαν ν' αλυσοδέσουν τον Ελλησποντο
το φοβερό μήνυμα της Σαλαμίνας
Νήσος τις έστι»

Σαράντα τρία χρόνια μετά που ο μεγάλος ηγέτης έφυγε νωρίς. Εκατό τέσσερα χρόνια από τη γέννηση του. Και όμως είναι παρών, δικαιωμένος και υπερήφανος. Λιτός πάντα ως αρχαίο επίγραμμα. Σεπτός ως βυζαντινό εξωκλήσι. Και εμείς παραμένουμε, με φορτισμένες τις μνήμες και με οράματα τραυματισμένα. Αναζητώντας συνειρμούς της δικής του μεγαλοσύνης και θυσίας με το σημερινό μας καθήκον. Καθήκον το οποίο επιτάσσει να ξεφύγουμε οριστικά από το σύνδρομο της εθνικής ταπείνωσης του 1974. Να επανακαθορίσουμε τα μεγάλα οράματα και να επανασυνδέσουμε τα κομμένα νήματα των προσπαθειών και των αγώνων του Κυπριακού

Ελληνισμού. Να ολοκληρώσουμε τον ιστορικό κύκλο που ξεκινά από την αγχόνη του αποικιοκράτη, φτάνει στη δημοκρατική αντίσταση του λαού μας στη χούντα και το εσωτερικό προγεφύρωμα της ΕΟΚΑ Β, εκτείνεται στην τραγωδία της εισβολής και ολοκληρώνεται, πρέπει να ολοκληρωθεί, με πράξη μόνο μία. Πράξη απόσχισης της κατοχής. Πράξη ελευθερίας.

Ο Κωνσταντίνος Τσάτσος στο λόγο αποχαιρετισμού του Μακάριου, το 1977, είπε με τη χαρακτηριστική του γλαφυρότητα: **«Αδελφοί, οι μεγάλοι νεκροί δεν εκλείπουν. Η παρουσία τους γίνεται στη μεταθανάτια πορεία τους μέσα στην ιστορία ακόμη πιο έντονη. Κλαίμε, διότι πέθανε ο Μακάριος. Και ξεχνάμε, ότι ο Μακάριος Ζει. Ζει στην ψυχή όλων σας, στη θέληση σας να πραγματοποιήσετε τη δική του θέληση. Δεύτε, πονεμένοι αδελφοί, να λάβετε θάρρος, δύναμη και πίστη. Η Κύπρος δεν πεθαίνει».**

Αυτή είναι η υπόσχεση μας και σήμερα προς το μεγάλο ηγέτη του λαού μας. Η Κύπρος δεν θα γονατίσει και δεν θα υποκύψει στη βία, στο άδικο και στην αυθαιρεσία. Θα αγωνιστούμε για να μην περάσουν τα αποτελέσματα της προδοσίας, της τουρκικής εισβολής και κατοχής. Θα παλέψουμε μέρα και νύκτα ωσότου από τα σκοτάδια αναβλύσει φως.

Φως άπλετο ελευθερίας!

Αιώνια τιμή στον πρώτο Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας
Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, άξιο της πατρίδας.
